

Informacija o procesu izrade Nacionalnog akcionog plana za sprovođenje Garancije za djecu

Evropska garancija za djecu predstavlja inicijativu Evropske unije usmjerenu na smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti djece kroz obezbjeđivanje pristupa ključnim uslugama (obrazovanje, zdravstvena zaštita, ishrana i stanovanje). U okviru procesa pristupanja Evropskoj uniji, posebno u okviru Poglavlja 19 - Socijalna politika i zapošljavanje, Crna Gora ima obavezu izrade Nacionalnog akcionog plana za implementaciju Garancije za djecu.

Trenutno stanje i ostvareni napredak

Proces izrade Nacionalnog akcionog plana Garancije za djecu 2026-2030 (u daljem tekstu: NAP Garancije za djecu) sprovodi se uz tehničku i ekspertsku podršku EU i UNICEF-a, koji imaju ključnu ulogu u definisanju metodologije zasnovane na dokazima, sprovođenju sveobuhvatne dubinske analize, razvoju teorije promjene, jačanju kapaciteta institucija, podršci međusektorskoj koordinaciji i radu Radne grupe za izradu NAP Garancije za djecu 2026-2030.

Izrada NAP Garancije za djecu je značajno unaprijeđena kroz tzv. Dubinsku analizu, koja je omogućila precizno mapiranje dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti, identifikaciju ključnih sistemskih prepreka, detaljnu procjenu dostupnosti i kvaliteta usluga i razvoj preporuka za ciljane intervencije. Analiza potvrđuje da je dječje siromaštvo u Crnoj Gori izraženo i višedimenzionalno, te da zahtijeva integrisan i sistemski odgovor.

Identifikovani izazovi uključuju nedovoljnu međusektorsku koordinaciju, fragmentiranost politika i mjera, neujednačen pristup uslugama između regiona, ograničene kapacitete sistema i nedovoljno razvijene mehanizme praćenja i evaluacije. U toku 2026. godine, nacrt NAP Garancije za djecu je dodatno usklađen sa ključnim nacionalnim strategijama i razvijen je na osnovu pristupa zasnovanog na teoriji promjene, čime se omogućava bolja usmjerenost ka rezultatima i dugoročnim efektima politika.

3. Fiskalni aspekti i održivost

U saradnji sa UNICEF-om, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, pokrenulo je postupak izrade finasijskog okvira i izvora finansiranja za mjere iz nacrta NAP Garancije za djecu. U tom smislu, Radna grupa za izradu NAP Garancije za djecu, kao i MSSD u ulozi koordinatora, usmjerava svu pažnju na optimizaciju finansiranja i oslanjanje na EU fondove. Planiranje implementacije Garancije za djecu zasniva se na principu minimizacije opterećenja nacionalnog budžeta kroz korišćenje IPA III sredstava za razvoj sistema, pilotiranje i jačanje kapaciteta, faznu implementaciju mjera, integraciju postojećih budžetskih programa i optimizaciju resursa kao i usmjeravanje sredstava ka najranjivijim grupama radi veće efikasnosti potrošnje.

Iako implementacija mjera iz NAP Garancije za djecu zahtijeva značajna ulaganja i investicije, cjelokupan proces ne treba posmatrati kao budžetski trošak, već kao stratešku investiciju u ljudski kapital, sa višestrukim pozitivnim efektima. Kratkoročni efekti su smanjenje pritiska na sisteme socijalne i zdravstvene zaštite, bolji pristup obrazovanju i uslugama, smanjenje rizika od socijalne isključenosti, povećanje efikasnosti postojećih javnih rashoda isl. Dugoročno, Garancija za djecu utiče na prekid međugeneracijskog ciklusa siromaštva, zatim povećanje zaposlenosti i produktivnosti buduće radne snage, smanjenje budućih javnih rashoda za socijalnu zaštitu, zdravstvo i korektivne mjere i u krajnjem jačanje ekonomskog rasta i fiskalne stabilnosti države. Empirijski nalazi ukazuju da su troškovi neulaganja u djecu značajno veći od ulaganja u rani razvoj i socijalnu inkluziju, imajući u vidu kumulativne efekte siromaštva kroz životni ciklus.

Analize pokazuju da Crna Gora već izdvaja značajna sredstva za socijalnu zaštitu, ali efekti na smanjenje siromaštva nijesu proporcionalni, što ukazuje na potrebu za boljim targetiranjem mjera i razvojem usluga (umjesto dominantnog oslanjanja na novčana davanja), kao i jačanjem integrisanog pristupa i koordinacije sistema.

NAP Garancije za djecu upravo adresira ove izazove kroz efikasniju alokaciju resursa.

Naredni koraci

U narednom periodu, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije obaviće niz dodatnih konsultacija sa relevantnim akterima, imajući u vidu nalaze Dubinske analize. Kao najznačajniji korak u postupku izrade NAP Garancije za djecu u II. kvartalu, očekuje se definisanje finansijskog okvira i izvora finansiranja. Takođe, planira se uključivanje djece kroz dječju participaciju u proces izrade NAP Garancije za djecu.

Takođe, definisaće se i model upravljanja koji uključuje saradnju i koordinaciju.